

OSNOVNA ŠOLA HUDINJA

VSAK JE SVOJE SREČE KOVAČ

raziskovalna naloga

Avtorice:

Sara HUNJADI, 6. a

Glorija LESJAK, 6. a

Julija LESJAK, 6. a

Mentorica:

Nataša GAJŠEK KLJUČARIČ, prof. ang. in nem.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2023

KAZALO VSEBINE

KAZALO VSEBINE	1
KAZALO TABEL, GRAFIKONOV IN SLIK	2
Seznam tabel	2
Seznam slik	2
Seznam grafov	2
1 POVZETEK	3
2 UVOD	4
2. 1 Namen raziskovalne naloge in opredelitev raziskovalnega problema.....	4
2. 2 Hipoteze	4
2. 3 Metodologija dela	4
3 TEORETIČNI DEL.....	6
3. 1 Pregovori - definicija.....	6
3. 2 Pomen pregovorov	7
3. 3 Pregovori v angleščini in nemščini	9
3. 4 Pregovori v sliki.....	10
4 REZULTATI.....	13
4. 1 Analiza rezultatov anketnega vprašalnika.....	13
5 RAZPRAVA	19
6 SKLEPI.....	21
7 VIRI IN LITERATURA.....	22
VIRI SLIK.....	22
8 PRILOGE	23
8. 1 Anketni vprašalnik	23

KAZALO TABEL, GRAFIKONOV IN SLIK

Seznam tabel

Tabela 1: Pomen pregovorov	8
Tabela 2: Pregovori v angleščini in nemščini	9
Tabela 3: Slikovna upodobitev dobesednega in prenesenega pomena pregovora	17

Seznam slik

Slika 1: Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade. (dobesedni pomen)	10
Slika 2: Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade. (preneseni pomen)	10
Slika 3: Podarjenemu konju se ne gleda v zobe. (dobesedni pomen)	11
Slika 4: Podarjenemu konju se ne gleda v zobe. (preneseni pomen)	11
Slika 5: Denar je sveta vladar. (dobesedni pomen)	12
Slika 6: Denar je sveta vladar. (preneseni pomen)	12

Seznam grafov

Graf 1: Prepoznavanje pregovora	13
Graf 2: Prepoznavanje pregovora (razlog)	14
Graf 3: Definicija pregovora	14
Graf 4: Dokončanje začetega pregovora	15
Graf 5: Angleška in nemška pregovora	16

1 POVZETEK

V teoretičnem delu raziskovalne naloge *Vsak je svoje sreče kovač* nas je zanimalo, kaj sploh so pregovori, kakšna je njihova uporaba v današnjem jeziku, kakšen je pomen posameznega pregovora in njegova različica v angleškem ter nemškem jeziku. Zanimalo pa nas je tudi, kakšen je dobesedni pomen pregovora in kako razumeti pregovor v njegovem prenesenem pomenu. Svoj izbor smo omejile na deset pregovorov. V empiričnem delu smo z metodo anketiranja raziskovale poznavanje pregovorov pri učencih od 6. do 9. razreda. Raziskovale smo, kako dobro učenci sploh prepoznajo pregovor, kako dobro dokončajo začetni pregovor, njihovo poznavanje pregovorov v angleškem in nemškem jeziku ter njihovo spretnost upodobitve dobesednega in prenesenega pregovora v sliki. Zanimalo pa nas je tudi, ali učenci prepoznajo kakšen dogodek v življenju, za katerega so mnenja, da odraža uresničitev nekega pregovora v vsakdanji situaciji. Rezultati so pokazali, da učenci pregovora v sobesedilu ne prepoznajo. Tudi sicer je njihovo poznavanje slovenskih pregovorov slabo, saj dobro poznajo le kakšen slovenski pregovor. Očitno je, da učenci le bežno poznajo to področje in da aktivna uporaba pregovorov v vsakdanjem jeziku mladih vedno bolj zamira. Slabo je tudi poznavanje pregovorov v tujih jezikih, angleščini in nemščini. To gre verjetno ponovno pripisati dejstvu, da učenci že v slovenščini zelo slabo poznajo pregovore. Večini učencev dela težave tudi razlikovanje med dobesednim in prenesenim pomenom pregovora.

Ključne besede: pregovor, pomen pregovorov v slovenščini in njihove različice v angleščini in nemščini, dobesedni in preneseni pomen

2 UVOD

2. 1 Namen raziskovalne naloge in opredelitev raziskovalnega problema

Na naši šoli se vsakodnevno srečujemo s pregovori, ki jih lahko preberemo na stenah šolske zgradbe. V letošnjem šolskem letu pa je ob dnevu jezikov v mesecu septembru pripravljena razstava na šolskem hodniku postregla s kar nekaj pregovori v različnih evropskih jezikih. Slednje nas je še posebej pritegnilo in vzbudilo zanimanje za nadaljnje raziskovanje. Same smo ob tej razstavi ugotavljale, da marsikaterega pregovora ne poznamo. Tudi v času učnega procesa nam učitelji s kakšnim, nam manj znanim, morda prvič slišanim, pregovorom podajajo življenjske modrosti, zato nas je to področje začelo zanimati, predvsem pa nas jeanimalo, kako naši sošolci in drugi učenci predmetne stopnje, poznajo pregovore in kako vešči so na tem področju.

V raziskovalni nalogi *Vsak je svoje sreče kovač* smo raziskovale definicijo besede pregovor, njihovo dandanašnjo uporabo, poznavanje nekaterih pregovorov tudi v angleškem in nemškem jeziku ter pomen pregovora, vključno z razliko med dobesednim in prenesenim pomenom.

2. 2 Hipoteze

Hipoteza 1: Učenci v sobesedilu prepoznajo pregovor.

Hipoteza 2: Učenci poznajo definicijo pregovora.

Hipoteza 3: Večina učencev zna ob danem začetku pregovora dokončati vsaj dva pregovora v slovenščini.

Hipoteza 4: Večina učencev prepozna vsaj en angleški pregovor, ne prepoznajo pa pregovorov v nemščini.

Hipoteza 5: Večina učencev ne loči med dobesednim in prenesenim pomenom pregovora.

Hipoteza 6: Nekaj učencev smiselno razloži uresničitev pregovora v življenjski situaciji.

2. 3 Metodologija dela

Za izdelavo raziskovalne naloge *Vsak je svoje sreče kovač* smo uporabile metodo iskanja in pregleda literature ter metodo anketiranja.

Ob pregledu literature smo se osredotočile na zapise o tem, kaj so pregovori, kakšen je njihov pomen in kakšna je njihova uporaba v današnjem jeziku. Osredotočile smo se na deset pregovorov in le-tim poiskale tudi njihove različice v tujem jeziku, v angleščini in nemščini. Med temi desetimi pregovori smo nato izbrale tri, ki smo jih, glede na njihov dobesedni in preneseni pomen, upodobile tudi v sliki.

Sestavile smo anketni vprašalnik (priloga k raziskovalni nalogi), ki vsebuje štiri vprašanja zaprtega tipa in dve vprašanji odprtega tipa. Odprtega tipa sta tudi dve podvprašanji. Vprašalnik je bil anonimen. Razdelile smo ga učencem od 6. do 9. razreda III. triade osnovne šole Hudinja Celje, skupaj 180 anketirancem. Anketirani so anketni vprašalnik izpolnjevali v mesecu decembru.

3 TEORETIČNI DEL

3. 1 Pregovori - definicija

Na temo pregovorov je bilo izdelanih nekaj raziskovalnih nalog, ki pa so se dotaknile specifičnih področij, kot na primer poznavanje vremenskih pregovorov, njihovega nastanka in njihove slogovne podobe. Izdelana je bila tudi raziskovalna naloga, ki je primerjala pregovore slovenskega, angleškega in nemškega jezika, pri tem pa se je še posebej osredotočila na preverjanje poznavanja pregovor v različnih jezikih primerjalno med mladimi (osnovnošolci) in starejšo generacijo (starši in učitelji).

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je pregovor opredeljen kot ljudska književna zvrst, ki kratko, navadno v prisposobi, izraža kako življenjsko izkušnjo.

»V Metzlerjevem Leksikonu literarnih in kulturnih teorij se pregovor definira kot stalna zveza s poučno tendenco, ki se nanaša na praktično življenje in praviloma priporoča posamezni primer kot posplošeno življenjsko modrost. Po Toporišiču pa je pregovor stalna zelo kratka oblika sporočila nekako svetovnonazorskega značaja, v katerem se (navadno v eni povedi) razodeva kakšno spoznanje, opažanje, tudi modrost /.../. Pregovor je pogosto vzgojnega značaja. Pregovori spadajo k folklori kakor pravljice, legende, šale in uganke. Za ljudi so nujni, da bi lahko svoje izkušnje in opažanja o osebnih odnosih in socialnih danostih podali v zgoščeni obliki zaključenega komentarja.« (Fabčič in Bernjak, 2014, 14)

Fabčič in Bernjak (2014, 15) kot najpomembnejše lastnosti pregovora naštejeta:

- kratko, stalno obliko stavka
- poučno tendenco
- slikovnost
- ljudskost
- reproduciranost
- metaforični pomen

Alja Lipavc Oštir (2014, 10 – 14) v svoji monografiji navaja, da pregovore večinoma pripisujemo tako imenovanemu pasivnemu besedišču in da avtorji novejših razprav o pregovorih ugotavljajo, da se le-ti redko pojavljajo, da so hitro prepoznavni, ker v sobesedilu izstopajo, da so zaznamovani in da si jih zato zlahka zapomnimo.

Ugotavlja tudi, da pregovorov v današnjem jeziku skorajda ne uporabljamo, vendar pa govorci poznajo njihove pomene in imajo celo predstav o tem, kako učinkoviti so bili v preteklosti in

katere sporazumevalne vloge so opravljali. Poznali naj bi jih iz različnih besedil, reklam, pesmi, leposlovja; poleg tega pa jih spoznavamo preko govornega jezika, v komunikaciji s starši, starimi starši, sorodniki, učitelji, v cerkvi.

Pregovori so nekakšna vez med preteklostjo in sedanjostjo, saj nam kažejo, kako so razmišljale pretekle generacije in nam orišejo življenje slovenskega človeka skozi stoletja. So kot življenjske modrosti, ki so se skozi generacije širile od ust do ust in se, tako kot pesmi, bajke in pripovedke, prenašali iz roda v rod. Pred dobrimi dvesto leti pa so jih ljudje začeli tudi zapisovati.

Naši predniki so verjeli, da pregovori izražajo resnico, zato so jih hitro vzeli za svoje. Verjeli so, da jim pomagajo pri socialnih stikih, odločanju, gradnji odnosov in načrtovanju opravil. Hitro so si zapomnili tiste najbolj posrečene ali najlepše izražene. Bolj kot so pregovori odražali njihove lastne izkušnje in pomembna življenjska spoznanja, večjo veljavo so jim ljudje dali.

Pregovori so nekakšna živa kulturna dediščina, ki v življenju na pravo pot usmerjajo tako pretekle generacije kot tudi naše zanamce. Za pregovore je značilno, da v le nekaj besedah povedo skoraj več življenjskih modrosti kot obsežne knjige. V pregovorih lahko najdemo odgovor na marsikatero vprašanje in vse mogoče nasvete ter svarila. Ti odgovori, nasveti in svarila po navadi niso povedani naravnost in izrecno, jasno. Prikazani so v slikovitih (pris)podobah in imajo kot takšni večjo veljavo. Uporabiti jih je torej mogoče ob različnih priložnostih, včeraj, danes, jutri, doma, na tujem.

3. 2 Pomen pregovorov

Pregovore smo izbrale naključno. Izbirale pa smo med nam bolj znanimi pregovori kot tudi med tistimi, s katerimi smo se srečale prvič.

PREGOVOR	POMEN - PREGOVOR IZRAŽA, DA:
Kdor čaka, dočaka.	je potrpežljivost ob čakanju na kaj na koncu poplačana; izraža spodbudo k vztrajnosti ob čakanju
Kdor prej pride, prej melje.	ima kdo korist, prednost pred kom drugim zaradi hitrejšega odziva
Denar je sveta vladar.	ima denar ključen, zlasti neupravičen, sporen vpliv na dogajanje; opisuje situacijo,

	ko denar omogoča kaj neupravičenega, spornega
Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.	je kdo zaradi svojega škodljivega, spornega delovanja prej ali slej ustrezno kaznovan, mora zanj odgovarjati; opisuje situacijo, ko koga doleti to, kar je skušal zlega storiti drugemu
Tiha voda bregove dere.	kdo, ki je sicer umirjen, neopazen, običajen, lahko preseneti z delovanjem
Ni vse zlato, kar se sveti.	kaj nima tako dobrih lastnosti, kot se sprva zdi
Počasi se žaba dere.	se je treba česa lotiti preudarno, vztrajno, počasi; izraža, da se počasnost in vztrajnost obrestujeta
Vsak je svoje sreče kovač.	vsak sam vpliva na svoje življenje, na ugoden potek česa
Roka roko umije.	si podobni, zlasti nepošteni ljudje pomagajo, vrnejo uslugo zlasti na nezakonit, sporen način
Podarjenemu konju se ne gleda v zobe.	se je treba sprijazniti z morebitnimi pomanjkljivostmi česa podarjenega, zlahka pridobljenega

Tabela 1: Pomen pregovorov

3. 3 Pregovori v angleščini in nemščini

Izbranim pregovorom smo poiskale različice v angleškem in nemškem jeziku.

PREGOVOR	PREGOVOR V ANGLEŠČINI	PREGOVOR V NEMŠČINI
Kdor čaka, dočaka.	Good things come to those who wait.	Was lange währt, wird endlich gut.
Kdor prej pride, prej melje.	First come, first served.	Wer zuerst kommt, mahlt zuerst.
Denar je sveta vladar.	Money makes the world go around.	Geld regiert die Welt.
Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.	Who digs a trap for others ends up in it himself.	Wer anderen eine Grube gräbt, fällt selbst hinein.
Tiha voda bregove dere.	Still waters run deep.	Stille Wasser sind tief.
Ni vse zlato, kar se sveti.	All that glitters is not gold.	Es ist nicht alles Gold was glänzt.
Počasi se žaba dere.	Zeal without knowledge is a runaway horse.	Eile mit Weile.
Vsak je svoje sreče kovač.	Every man is the architect of his own fortune.	Jeder ist seines Glückes Schmied.
Roka roko umije.	(You) scratch my back (and) I'll scratch yours./One good turn deserves another.	Eine Hand wäscht die andere.
Podarjenemu konju se ne gleda v zobe.	Don't look a gift horse in the mouth.	Einem geschenkten Gaul schaut man nicht ins Maul.

Tabela 2: Pregovori v angleščini in nemščini

3. 4 Pregovori v sliki

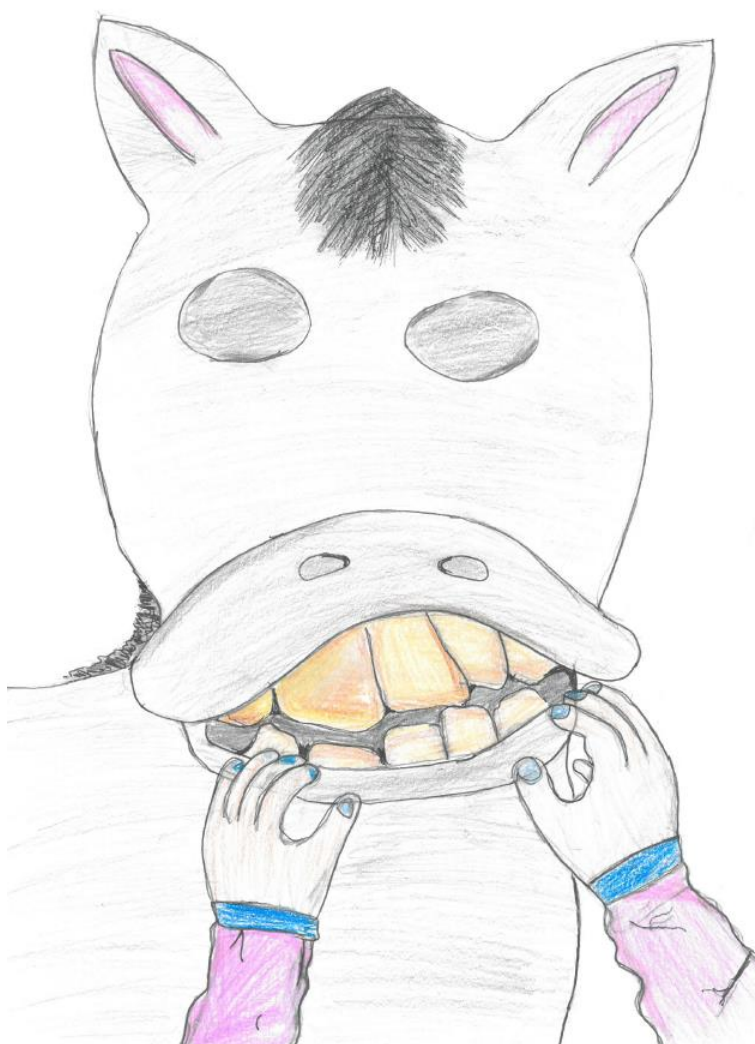
Zanimalo nas je, kako večji so pri upodabljanju pomena pregovora učenci, najprej pa smo se z nalogo spopadle tudi same. Tri izmed izbranih desetih pregovor smo, glede na njihov dobesedni in preneseni pomen, upodobile v sliki.

*Slika 1: Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.
(dobesedni pomen)*

*Slika 2: Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.
(preneseni pomen)*

Slika 3: Podarjenemu konju se ne gleda v zobe.
(dobesedni pomen)

Slika 4: Podarjenemu konju se ne gleda v zobe. (preneseni pomen)

Slika 5: Denar je sveta vladar. (dobesedni pomen)

Slika 6: Denar je sveta vladar. (preneseni pomen)

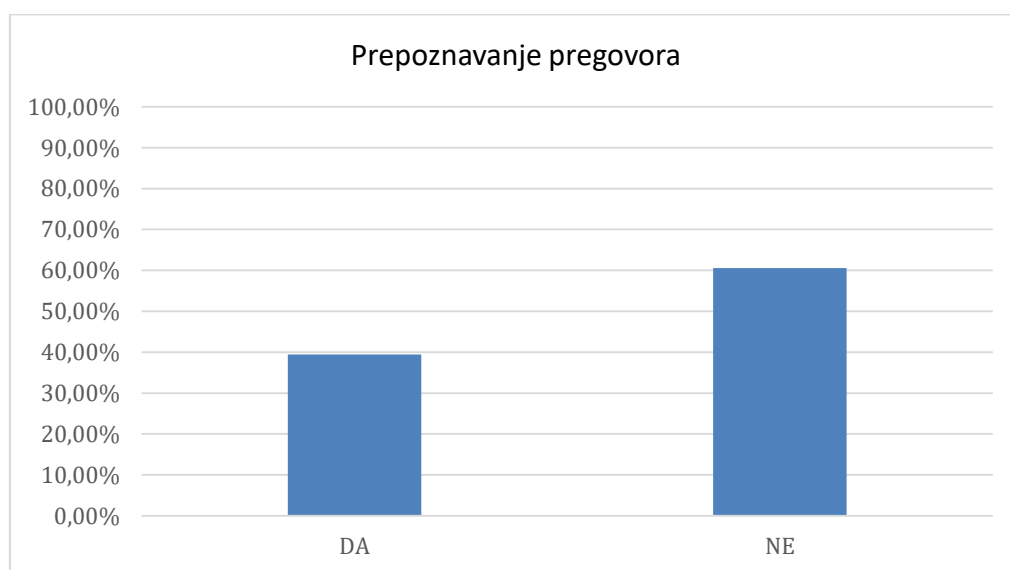
4 REZULTATI

4. 1 Analiza rezultatov anketnega vprašalnika

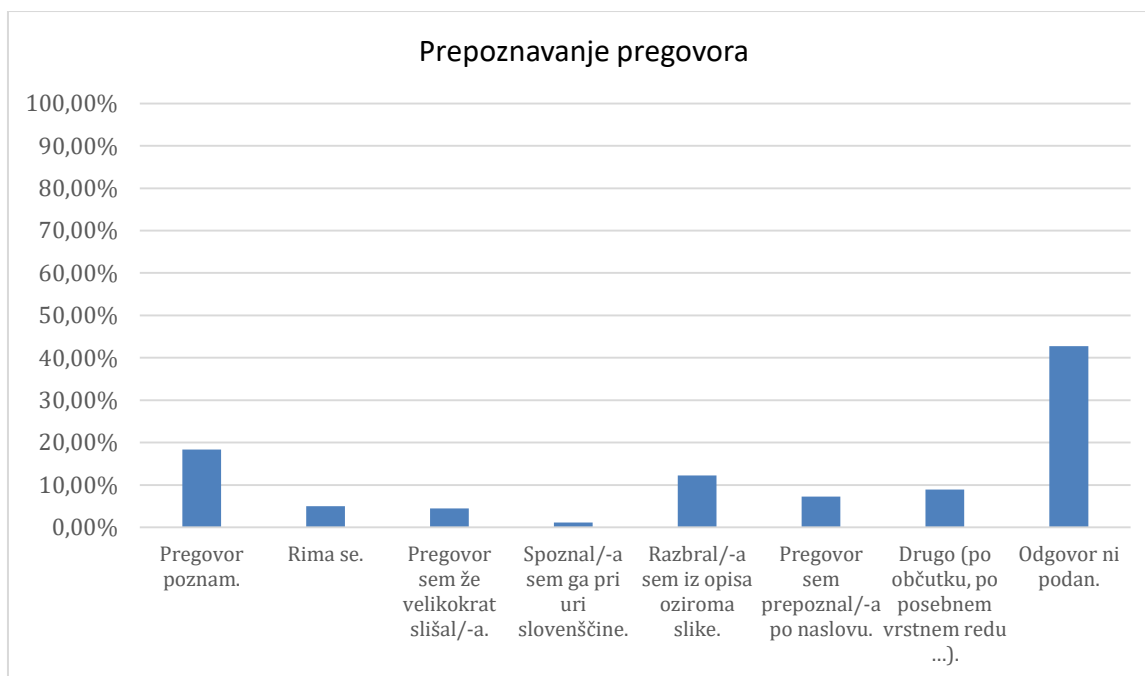
Z namenom preverjanja poznavanja pregovorov med osnovnošolci smo sestavile anketni vprašalnik in ga razdelile 180 anketirancem, in sicer osnovnošolcem III. triade. Rezultate ankete smo grafično prikazale.

Pri prvem vprašanju nas je zanimalo, ali učenci prepoznajo pregovor v sobesedilu in kako so pregovor prepoznali.

V sobesedilu je pregovor prepoznalo 71 učencev, 109 učencev pa pregovora ni prepoznalo. Navesti je potrebno, da nekaj učencev pregovora ni obkrožilo, so pa kljub temu v nadaljevanju pri podvprašanju podali razlago, kako so pregovor prepoznali. Učenci so navedli različne razloge za prepoznavanje pregovora. Med tistimi učenci, ki so odgovor podali, jih je največ (33 vprašanih) navedlo, da so pregovor prepoznali zato, ker pregovor poznajo. Pogosto so zapisali, da so pregovor razbrali iz opisa oziroma slike (22 vprašanih) ter po naslovu (13 vprašanih). 5 % učencev je pregovor prepoznalo po rimi, dobrih 5 % pa zato, ker so ga že velikokrat slišali oziroma so ga slišali pri uri slovenščine. Kot druge razloge pa so navedli še: po pogovoru oseb na sliki (2 vprašana), po občutku (4 vprašani), od sošolcev (1 vprašani), pregovor izstopa od drugega zapisanega besedila (3 vprašani), povedala mi ga je babica (2 vprašana), ga tudi sam/-a kdaj uporabim (1 vprašani), po posebnem vrstnem redu besed (2 vprašana), ker se pogovarjajo odrasle osebe (1 vprašani).

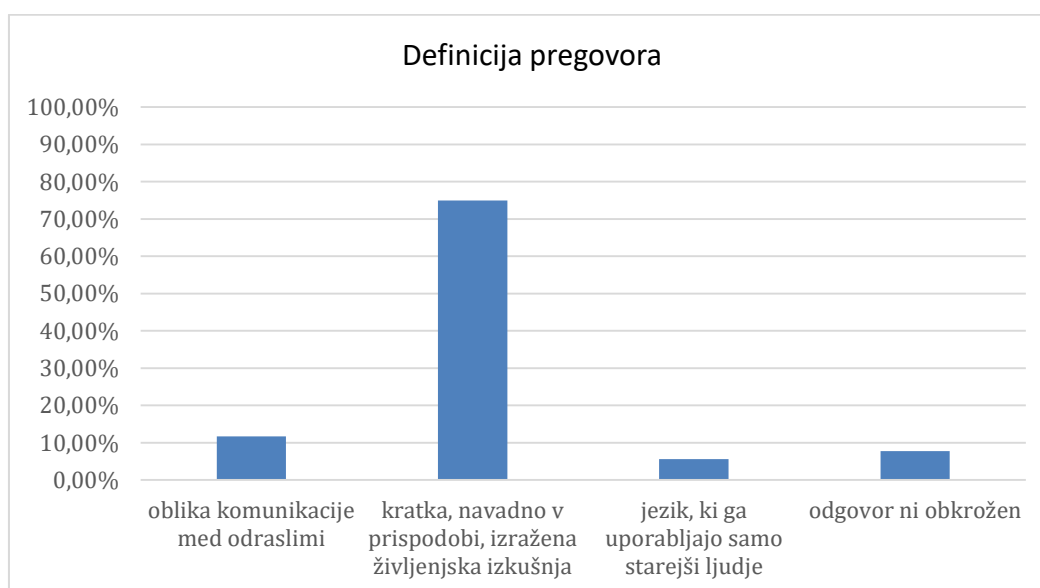
Graf 1: Prepoznavanje pregovora

Graf 2: Prepoznavanje pregovora (razlog)

Pri drugem vprašanju smo želele izvedeti, ali učenci poznajo definicijo pregovora.

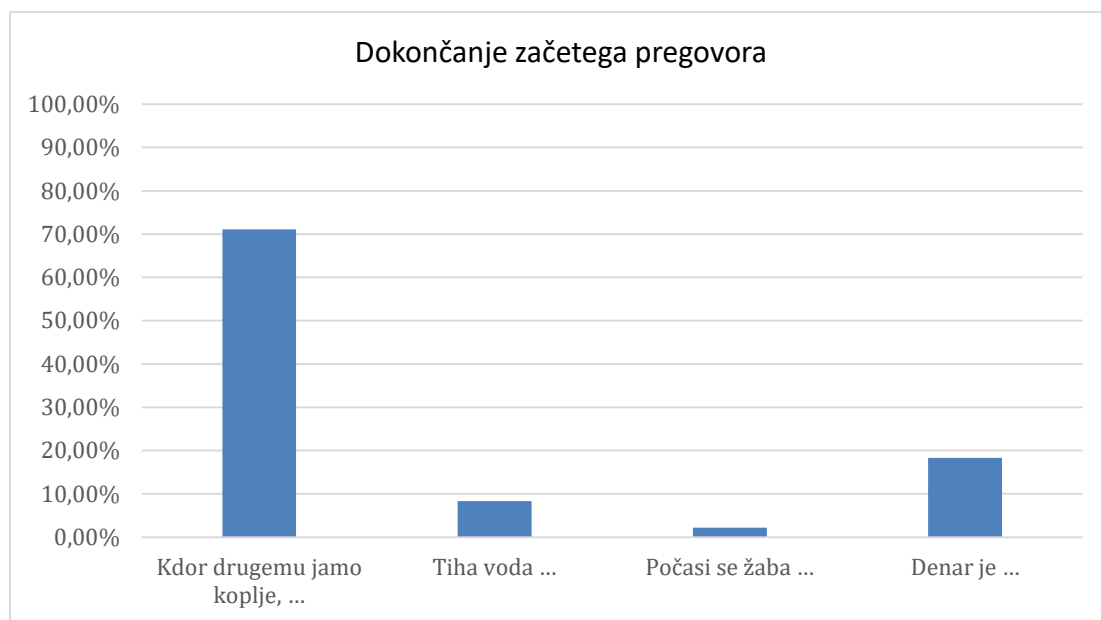
135 anketiranih osnovnošolcev je obkrožilo ustrezen odgovor. Izbrali so torej trditev, ki pravi, da je pregovor *kratka, navadno v prispodobi, izražena življenjska izkušnja*. 21 jih je obkrožilo, da je pregovor *oblika komunikacije med odraslimi*, 10 pa, da je pregovor *jezik, ki ga uporabljajo samo starejši ljudje*. 14 učencev ni izbralo nobene od danih možnosti.

Graf 3: Definicija pregovora

Pri tretjem vprašanju anketnega vprašalnika so morali učenci dokončati štiri začete pregovore v slovenščini.

Najbolje so učenci dokončali pregovor *Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade* (71 % učencev je pregovor ustrezno dokončalo). 18 % učencev je znalo ustrezno dokončati tudi pregovor *Denar je sveta vladar*. Zelo malo učencev pa je dokončalo pregovora *Tiha voda bregove dere* (15 vprašanih) in *Počasi se žaba dere* (4 vprašani). Pri upoštevanju dokončanih pregovorov smo upoštevale vse dopustne variantnosti¹.

Graf 4: Dokončanje začetega pregovora

---

¹ Povzeto po https://www.fran.si/216/slovar_pregovorov, dostop 28. 11. 2022

Pri četrtem vprašanju anketnega vprašalnika so učenci danima angleškima in nemškima pregovoroma zapisali ustrezni slovenski različici.

Med tistimi učenci, ki so prepoznali slovensko različico danega pregovora, jih je največ (29 vprašanih) prepoznalo slovensko različico angleškega pregovora *Don't look a gift horse in a mouth*. 10 % ali manj učencev pa je prepoznalo slovensko različico angleškega pregovora *Good things come to those who wait* (18 vprašanih) in nemških pregovorov *Eine Hand wäscht die andere* (7 vprašanih) ter *Wer zuerst kommt, wählt zuerst* (6 vprašanih).

Graf 5: Angleška in nemška pregovora

Učenci so pri četrtem vprašanju lahko navedli še kakšen drug, njim poznan, pregovor v angleščini ali nemščini. Pregovor v angleščini je zapisalo 12 učencev, noben učenec ni zapisal poznanega pregovora v nemščini. Najbolj pogosto so zapisali angleška pregovora *Don't judge a book by its cover* (6 vprašanih) in *The apple doesn't fall far from the tree* (3 vprašani). Po enkrat pa so navedli angleške pregovore *Money doesn't buy happiness*, *Good things come in small packages* in *Betrayal never comes from your enemies*.

Pri petem vprašanju anketnega vprašalnika nas je zanimalo, ali učenci razlikujejo med dobesednim in prenesenim pomenom pregovora. Učenci so morali oba pomena pregovora *Vsak je svoje sreče kovač* upodobiti slikovno.

Zgolj slabe 3 % učencev (5 vprašanih) je dobesedni in preneseni pomen pregovora smiselno upodobilo v sliki.

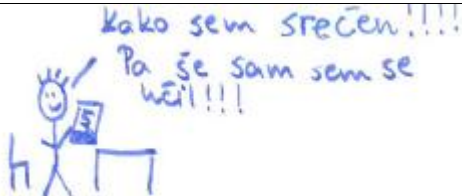
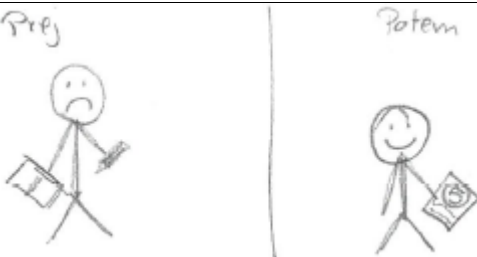
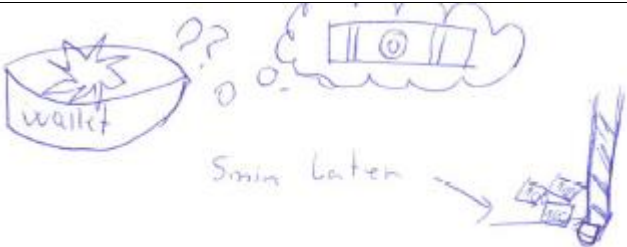
Vsak je svoje sreče kovač.	
DOBESEDNI POMEN	PRENESENI POMEN
	VSAK JE SAM ODVIŠEN KOLIKO SE ZA NEKAJ PUSTI IN PRIMERNO TEMU SE MU NASMEJME SREČA.

Tabela 3: Slikovna upodobitev dobesednega in prenesenega pomena pregovora

Pri šestem vprašanju nas je zanimalo, ali znajo učenci opisati situacijo za katero menijo, da je pomenila uresničitev katerega od pregovorov. Učenci so morali zapisati, za kateri pregovor gre in kratko opisati, kaj se je zgodilo.

Zgolj 9 vprašanih (5 %) jih je smiselno opisalo dogodek. Učenci so navedli naslednje pregovore in opisali sledeče situacije:

1. *Kdor prej pride, prej melje*: Imam starejšo sestro, ki hoče vedno sedeti spredaj v avtomobilu, jaz pa poskrbim, da vedno pridem prej in sedem spredaj.
2. *Jabolko ne pade daleč od drevesa*: Imam veliko lastnosti, ki so podobne lastnostim, ki jih imajo moji družinski člani.
3. *Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade*: S sestro sva se igrala, jaz pa sem jo izzival, zato sem bil kregan. Izzival pa sem jo zato, da bi bila kregana ona.
4. *Vse se vrača, vse se plača*: Bratranec me je udaril, pol ure za tem pa se je sam zaletel z glavo v steno tako močno, da je le-ta malo počila.
5. *Lepa beseda lepo mesto najde*: Bila sem prijazna in mi je nekdo pomagal.
6. *Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima*: Dva prijatelja sta se pred mano prepirala za žogo, na koncu pa sem žogo dobil jaz.
7. *Vsak je svoje sreče kovač*: Pripravljala sem se na vlogo v gledališki predstavi, veliko sem delala na razločnosti govorjenja, redno hodila v gledališko šolo; nato sem bila sprejeta v gledališče (na višjem nivoju).
8. *Vsak je svoje sreče kovač*: Dobro sem se učila in dobila oceno odlično (5) ter bila zelo vesela.
9. *Kdor čaka, dočaka*: Dolgo sem morala čakati, da sem dobila telefon, a sem ga nazadnje le dobila.

5 RAZPRAVA

Hipoteza 1: Učenci v sobesedilu prepoznajo pregovor.

Hipotezo 1 smo preverile s prvim vprašanjem. 60 % učencev pregovora v sobesedilu ni prepoznalo, saj pregovora na sliki niso obkrožili. Hipotezo 1 smo **ovrgle**.

Hipoteza 2: Učenci poznajo definicijo pregovora.

Hipotezo 2 smo preverile z izbiro ustrezne trditve pri 2. nalogi anketnega vprašalnika. Učenci so največkrat (75 % anketiranih) izbrali trditev, da je pregovor *kratka, navadno v prispodobi, izražena življenjska izkušnja*. Hipoteza 2 je **potrjena**.

Hipoteza 3: Večina učencev zna ob danem začetku pregovora dokončati vsaj dva pregovora v slovenščini.

Hipotezo 3 smo preverile z dokončanimi zapisi podanih začetkov pregovorov pri 3. nalogi anketnega vprašalnika. Večina učencev (71 %) je znala ustrezno dokončati le enega od začetih pregovorov. Pri ostalih treh pregovorih je ustrezen konec napisalo manj kot 20 % anketiranih. Hipotezo 3 smo **ovrgle**.

Hipoteza 4: Večina učencev prepozna vsaj en angleški pregovor, ne prepoznajo pa pregovorov v nemščini.

Hipotezo 4 smo preverile s četrtem vprašanjem. Slovensko različico angleškega pregovora *Don't look a gift horse in a mouth* je preprepoznalo 16 % učencev, zgolj 10 % pa slovensko različico angleškega pregovora *Good things come to those who wait*. Slovensko različico nemških pregovorov je v obeh primerih prepoznalo manj kot 4 % anketiranih. Hipoteza 4 je v delu, ki se nanaša na prepoznavanje nemških pregovorov **potrjena**, v delu, ki se nanaša na prepoznavanje angleških pregovorov, pa smo hipotezo 4 **ovrgle**.

Hipoteza 5: Večina učencev ne loči med dobesednim in prenesenim pomenom pregovora.

Hipotezo 5 smo preverile s petim vprašanjem. Le nekaj učencev (2, 77 %) je s smiselno skico upodobilo oba pomena pregovora. Hipoteza 5 je **potrjena**.

Hipoteza 6: Nekaj učencev smiselno razloži uresničitev pregovora v življenjski situaciji.

Hipotezo 6 smo preverile z opisi življenjskih situacij pri 6. nalogi anketnega vprašalnika. Nekaj učencev (5 %) je smiselno opisalo uresničitev pomena pregovora. Hipoteza 6 je **potrjena**.

6 SKLEPI

V raziskovalni nalogi *Vsak je svoje sreče kovač* smo raziskale, kakšna je definicija besede pregovor, kako dobro dandanes osnovnošolci poznajo in uporabljajo pregovore, kakšno je njihovo poznavanje nekaterih pregovorov tudi v tujih jezikih, angleščini in nemščini, ter kakšen je pomen pregovora, tako v njegovem dobesednem kot tudi prenesenem pomenu.

Med našim raziskovanjem smo ugotovile, da bi bilo zanimivo podrobneje raziskati vsako od zgoraj omenjenih področij, saj smo tako pri prebiranju literature in teoretičnih izhodišč kot tudi pri analizi rezultatov odkrile mnogo zanimivih stvari. Zelo zanimivo bi bilo raziskovati različne variantnosti pregovorov. Prav tako pa nas je zelo pritegnilo tudi raziskovanje dobesednega in prenesenega pomena pregovorov.

Odgovori na anketna vprašanja so potrdili tri postavljene hipoteze, eno hipotezo pa le deloma. Večina anketirancev v sobesedilu ne prepozna pregovora, čeprav pregovori zaradi svoje oblike, poučnosti in slikovitosti izstopajo ter so hitro prepoznavni.

Zaskrbljujoče je, da se v jeziku osnovnošolcev pregovori aktivno skoraj ne uporabljajo več, kar kažejo tudi rezultati raziskave. 71 % osnovnošolcev zna začeti pregovor dokončati zgolj pri enem od danih pregovorov. Ob takšnem trendu neuporabe in ne prepoznavanja pregovorov se zna zgoditi, da bodo le-ti počasi izginili tudi iz pasivnega besedišča ljudi, ostali zapisani zgolj v knjigah, ne bodo pa se več širili od ust do ust in ne prenašali iz roda v rod.

Osnovnošolci slabo poznajo tudi pregovore v tujih jezikih, angleščini in nemščini, večina pa jih tudi ne loči med dobesednim in prenesenim pomenom pregovora.

Za boljše prepoznavanje pregovorov in za bolj pogosto uporabo bi bilo nujno, da bi bili učenci v prvi vrsti večkrat izpostavljeni smiselni uporabi pregovorov v vsakdanjih, življenjskih situacijah, tako pri pouku (s strani učiteljev) kot tudi doma (s strani staršev, starih staršev), nujno pa bi bilo seveda tudi, da bi jih sami čim pogosteje aktivno uporabljali v vsakodnevni komunikaciji.

Kako pomembni so pregovori v vsakdanjem življenju poudarja tudi dr. Matej Meterc², ki navaja, da so »pregovori izrazi, ki lahko pomenijo stičišče sicer podobnih, a dokaj različnih situacij, ki jih opisujejo. Pri pregovorih ne govorimo toliko striktno zgolj samo o enem pomenu, ampak o neki celoti situacij, ki jih tak pregovor lahko pokriva. Ravno zato so to izrazna sredstva, ki so lahko zelo močna, ki lahko skrivajo marsikaj, ki lahko iz komunikacije tudi izključijo koga, ki neke tretje informacije ne pozna in so kot takšni lahko odlično orodje za zavajanje, manipulacijo in niso nujno le posredovanje nekih plemenitih načel. Z njimi se res da početi najrazličnejše zadeve.«

---

² Povzeto po <https://365.rtvsllo.si/arhiv/jezikovni-pogovori/174778471>, dostop 4. 12. 2022

7 VIRI IN LITERATURA

1. Fabčič, M. L., Bernjak, E.: Frazemi in pregovori v stiku. Filozofska fakulteta, Oddelek za germanistiko. Maribor. 2014.
2. Ilich, I.: Pregovori odgovori. DZS. Ljubljana. 2006.
3. Lipavac Oštir, A.: Nemški in slovenski pregovori, Sociolingvistični vidiki. Filozofska fakulteta, Oddelek za germanistiko. Maribor. 2014.
4. RTV 365: <https://365.rtvsllo.si/arhiv/jezikovni-pogovori/174778471>, dostop 4. 12. 2022.
5. Slovar pregovor in sorodnih paremioloških izrazov: https://www.fran.si/216/slovar_pregovorov, dostop 28. 11. 2022.
6. Slovar slovenskega knjižnega jezika. DZS. Ljubljana. 1994.
7. Slovenski pregovori: <https://www.raptas.si/slovenski-pregovori/>, dostop 4. 12. 2022.
8. Sprichwörter: <https://karrierebibel.de/sprichwoerter/>, dostop 28. 11. 2022.
9. The Phrase Finder: <https://www.phrases.org.uk/meanings/proverbs.html>, dostop 28. 11. 2022.
10. The 50 Most Useful English proverbs: <https://www.fluentu.com/blog/english/useful-english-proverbs/>, dostop 28. 11. 2022.
11. Wiktionary: https://en.wiktionary.org/wiki/Wiktionary:Main_Page, dostop 28. 11. 2022.
12. 60 deutsche Sprichwörter: <https://www.schreiben.net/artikel/60-beliebte-sprichwoerter-bedeutung-1609/>, dostop 28. 11. 2022.
13. 100 Common Proverbs with Meaning and Examples: <https://leverageedu.com/blog/common-proverbs/>, dostop 28. 11. 2022.

VIRI SLIK

1. Avtor slikovne upodobitve pregovora *Vsak je svoje sreče kovač* na naslovnici je anketiranec.
2. Avtorica slik, ki prikazujejo dobesedni in preneseni pomen izbranih pregovorov, je Julija Lesjak.
3. Avtorji slikovnih upodobitev pregovora *Vsak je svoje sreče kovač* so anketirani učenci.

8 PRILOGE

8. 1 Anketni vprašalnik

Smo Sara Hunjadi, Julija in Glorija Lesjak, mlade raziskovalke in učenke OŠ Hudinja. V okviru raziskovalne dejavnosti Mladi za Celje raziskujemo poznavanje pregovorov v različnih jezikih in njihov pomen. Prosimo te, da si vzameš 15 minut časa in izpolniš anonimno anketo, ki nam bo v veliko pomoč pri našem delu. Že vnaprej se ti zahvaljujemo za tvoj trud in tvoje odgovore.

1. Oglej si spodnjo karikaturu. Ali na njej najdeš kakšen pregovor? Obkroži ga.

Slovenske novice, FOTO: Aljana Primožič Fridauer

Kako si prepoznal/-a pregovor?

---

2. Kaj je pregovor? Obkroži ustrezno trditev.
  - a) oblika komunikacije med odraslimi
  - b) kratka, navadno v prispodobi, izražena življenjska izkušnja
  - c) jezik, ki ga uporabljajo samo starejši ljudje

3. Dokončaj začete pregovore.

Kdor drugemu jamo koplje, _____.

Tiha voda _____.

Počasi se žaba _____.

Denar je _____.

4. Preberi spodnja angleška in nemška pregovora in zapiši ustrezni različici obeh pregovorov v slovenščini (slovenske pregovore zapiši v drugi in četrti stolpec).

angleški pregovor	slovenski pregovor	nemški pregovor	slovenski pregovor
Don't look a gift horse in the mouth.		Eine Hand wäscht die andere.	
Good things come to those who wait.		Wer zuerst kommt, mahlt zuerst.	

Ali poznaš še kakšen drug pregovor v angleščini ali nemščini? Zapiši ga.

---

5. Nariši spodnji pregovor: **VSAK JE SVOJE SREČE KOVAČ.**

- v njegovem dobesednem pomenu (dobesedno natanko tako, kot je zapisano)

- v njegovem prenesenem pomenu (pregovor v prenesem pomenu NE SMEMO razumeti dobesedno, ampak razumemo njegovo sporočilo, njegovo bistvo)

6. Ali si že kdaj doživel, da se je pomen pregovora uresničil tebi ali kakšnemu tvojemu znancu, sorodniku? Kateri pregovor je to bil? Opiši, kaj se je zgodilo in kako veš, da se je pregovor uresničil.

IZJAVA*

Mentor/-ica Nataša Gajšek Ključarič v skladu z 20. členom Pravilnika o organizaciji mladinske raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi z naslovom *Vsak je svoje sreče kovač*, katere avtorice so Sara Hunjadi, Glorija Lesjak in Julija Lesjak:

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo dovoljenje in je hranjeno v šolskem arhivu,
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na knjižničnih portalih z navedbo, da je raziskovalna naloga nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisni pogoji projekta Mladi za Celje.

Celje, 24. 4. 2023

Podpis mentorja

Podpis odgovorne osebe

*

POJASNILO

V skladu z 20. členom Pravilnika raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje je potrebno podpisano izjavo mentorja (-ice) in odgovorne osebe šole vključiti v izvod za knjižnico, dovoljenje za objavo avtorja (-ice) fotografskega gradiva, katerega ni avtor (-ica) raziskovalne naloge, pa hrani šola v svojem arhivu.